

I.: T.: N.: O.: T.: G.: A.: O.: T.: U.:

СВОБОДНОТО ЗИДАРСТВО В СТРАНИТЕ С НОВА ДЕМОКРАЦИЯ

**КРИЗИТЕ В МАСОНСТВО – ПЕРСПЕКТИВИ НА
СЪВРЕМЕНОСТТА**

*Основен доклад на националната научна конференция “Масонството в страните с нова демокрация”
Съпътстващ доклад “125 години масонско движение в България – минало, настояще, бъдеще”*

България, гр. Варна, к-с “Слънчев ден”, 16-17 октомври 2004 г.

© Автор: Димитър Недков

Целта на този доклад е – маркирането и характеризирането на групите проблеми пораждащи кризите в масонските общности в миналото и днес, както и очертаването на перспективите пред масонството в съвременните условия, а така също и предполагащото на възможните способи за актуализиране на ролята на Свободното зидарство в усъвършенстването на човека, и неговата адаптация към съвременните обществени процеси . Възстановяването на масонството в т.н. страни с нова демокрация представлява сериозна база за изследване на актуалното състояние на Свободното зидарство в съвременния свят и тенденциите на неговото развитие през призмата на кръговрата на масонството от Запад към Изток.

Етапи на развитие на темата:

- новата демокрация – нов извор на Светлина
- исторически предпоставки за кризи в масонската общност
- генезис на разделенията на Свободното зидарство
- произход на противоречията в масонската общност
- проблеми на съвременността
- мостът Запад - Изток
- програми на бъдещето
- необходимост от Братство

Видове разглеждани кризи:

- идейна
- организационна
- финансова
- лидерска
- личностна и междуличностна
- партньорска
- перспективна

P.S. Всеки от разглежданите в този материал проблем или възникнал въпрос е само фиксиран за нуждите на доклада и подлежи на допълнителна разработка с оглед съставянето на цялостна визия по темата.

НОВАТА ДЕМОКРАЦИЯ – НОВ ИЗВОР НА СВЕТЛИНА

Повечето изследователи се обединяват около разбирането, че идеята за Масонство съществува от сътворението на света. Навярно, още оттук идва трансцендентното разбиране за *Великия Строител на всички Светове – Великият Архитект на Вселената*. На всички посветени е известен онзи миниатюрен францискански ръкопис от XIII в. на който Творецът с пергел в ръка разчертава пропорциите на своето Творение.

Приносът на Масонството за развитието на човешките цивилизации е отдавна доказан исторически факт. Нееднократно то е определяно като – *главен герой в човешките съдби*. Едно от най-силните доказателства за значението на Свободното зидарство е неговото основно място в координатната система на Западната демокрация или раждането на Новия свят. Да си спомним за треперещата ръка на онзи английски монарх, който поема от ръката на Великия магистър на Ордена на Свободните зидари перото с което подписва знаменитата *Магна Харта*.

Само три века по-късно, след кратък, но мъчително студен период на разделението на хората от две антагонистично настроени една към друга идеологии – светът се разтърси от *падането на Берлинската стена*. Берлинската стена е може би единственият градеж в който Движението на Старите Свободни и Приети зидари взема участие в неговото разрушаване, а не в изграждането му. Случва се нещо уникално – за пръв път едно разрушение води до сближаване, а не разделение на отделни групи от човешката общност. Образно казано – през руините на Стената *Изтокът и Западът тръгнаха един към друг*.

През процепите на това историческо срутване *Светлината* обля Изтокът. Това също е уникално явление, в смисъл на това, че за пръв път в природата Светлината идва от Запад, а не от Изток. При това положение възниква въпросът – *какво накара Великият Архитект на Вселената да завърти пергела на обратно???*

Самият генезис на разрушаването на стената съдържа преди всичко *библейската идея за Братство*. А защо да не се каже още и – *пред библейската идея за Братство между хората на земята*. Братство в онзи единствен смисъл, според който *Братството не е нищо друго освен поведение при което човек възприема другите хора като себеподобни и правата му са еднакви с правата на другите*. Затова може би, защото в основата на всяка идея за Братство стои наличието на първия идентификационен белег – *Свободата*. Свободата в името на която падна онази Берлинска стена. Онази Свобода, която е основен характеризиращ белег на всяка една масонска общност. Онова понятие Свободата което в неговия масонски характер се допълва според нашия италиански брат и професор по философия Джулиано ди Бернардо с – *възможността на човека да се придържа към обективен, преференциален ред от ценности*, и в този смисъл допълва проф. Ди Бернардо – *Свободата, разбирана като способност за придържане към обективен ред от ценности е съществена предпоставка за създаването на нравствения свят у човека*.

Стената падна и *Свободата* нахлу в нашия свят. Точно отношението към това и масонско основно понятие, предопредели съдбата на страните с нова демокрация през изминалите вече петнадесет години на преход.

Заедно с всички останали свободи, които се отприщиха след разрушаването на Стената, хората на Изток придобиха и правото на свободно сдружаване. Налице се оказаха всички предпоставки за възстановяването (*реактивирането*) на сдруженията на Свободните зидари, известни още като – *масонските Лож*и.

- **Предвоенната масонска история** на страните от бившия социалистически лагер е богата и изпълнена с многообразно съдържание. Общият белег е това, че всички масонски общности в началото на Втората световна война стават закономерна жертва на политиката на хитлеристките режими, а след войната на комунистическите диктатури. Принадлежността към масонството се оказва удобен аргумент за унищожаването на радетелите за демократичен обществен ред, права и свободи на всеки отделен човек.

- **Следвоенната масонска история** се характеризира със задграничното функциониране на Великите лож

и от Източна Европа в емиграция отвъд Берлинската стена (*с изключение на България*). Западноевропейските Велики лож

оказват материална, методологическа и морална подкрепа на изпадналите в беда Източноевропейски братски общности (единствено България не се възползва от това).

През деветдесетте години на XX в. *Свободното зидарство* стана характерен белег и за т.н. страни с нова демокрация. Паралелно с цялостната реформа на обществото започна и реактивирането на масонските общности в държавите от Източна Европа. Един мъчителен и изпълнен с целия спектър на противоречията на посттоталитарния период на обществата процес. *Свободата, Толерантността и Братството*, като основни понятия в масонската антропология, започнаха да възбуждат нов тип мисловна дейност в обществата желаещи да се присъединят към свободната част на света. За пореден път се оказва, че историята се преповтаря. Така, както в средата на XX в. масонството изиграва решаваща роля в национално-освободителните борби за независимост в предимно славянските държави, така в края на XX в. на Свободното зидарство отново се падна ролята на социален катализатор на прехода към демократично устройство на бившите тоталитарни диктатури.

В началото на 90-те години масонството изпълни първата си функция - *робът да бъде свободен*. Оттук нататък на Свободното зидарство в страните с нова демокрация предстои много по сложната задача – *как да накара свободният да се стреми към съвършенство*.

P.S. В съпътстващия доклад “125 години масонско движение в България” се разглежда в контекста на конкретния пример с Ориент/България се проследяват отношенията между Световното масонство и конкретен Ориент, отношенията между масонската общност и държавата в конкретен Ориент и отношението на масоните към Масонството в конкретен Ориент.

Етапите през които преминават новите масонски общности в тяхното реактивиране могат да бъдат определени така:

Подготвителен – завръщане в Ориента на тесен кръг посветени в емиграция масони; деликатно разширяване на кръга от посветени; дискретно създаване на Ложи в Ориента, работещи под юрисдикцията на чужди Велики ложи; разширяване извън рамките на столицата

Начален - инициативен комитет за създаване на автономна национална масонска общност; учредително събрание за инсталиране на независима национална масонска структура в Ориента; приемане на проект за конституция; избор на ръководство на масонската общност; провъзгласяване от Ложата-майка; инсталиране на национална Велика ложа

Възходящ - интензивно набиране на членска маса и инсталиране на нови Ложи от съюза на новосъздадената Велика ложа; обхващане на територията на целия национален Ориент; изграждането на органите на масонската общност; постигане на признание от други Велики ложи; участие в международния масонски живот; приемането на стратегия за развитие и планове за изпълнение на стратегията; институционализиране на Движението на Свободните зидари; легитимиране пред обществеността

Разделителен - борба за влияние на отделните западни Велики ложи в нововъзникналия масонски Ориент; безразборно въвеждане на различни видове масонски системи; разделение на масонството на символично и високостепенно; конкуренция между отделните видове общности за привличане на членове; първи противоречия в новосформираната масонска общност; стремеж към овладяването на ръководните постове на сдружението; възникване на междуличностни конфликти; оформяне на лидерски кръгове противоречащи с политиката на длъжностните лица в общността

Застоев - пасивен отказ от разшифроване и овладяване на доктрината на масонството; демотивация в повечето от учредителите на реактивираната масонска общност и тяхното доброволно оттегляне; овладяване на структурите от неопитни в масонската практика членове; десакрализация, профанизация, комерсиализация и политизиране на общността в резултат на действията на нейните лидери; опити за овладяване на масонската общност от други властови (политически и икономически) центрове; експлоатиране на масонската общност за постигане на икономически и политически цели

Упадъчен - разминаване между принципи, идеали и практика на функциониране на масонската общност; поставяне на сдружението в услуга на икономически и политически интереси; изнасяне в средствата за масова информация на вътрешните конфликти; публична дескредитация на масони; замиране на организационния живот в общността; разрушаване на контактите с международната масонска общност; цялостно комерсиализиране на отношенията в общността

Възродителен - групиране на посветени в масонството, които си поставят за цел практикуване на традиционния занаят на Свободното зидарство; формиране на нова масонска общност и разграничаването ѝ от парамасонските общности

Всички гореизброени етапи на реактивирането на Свободното зидарство през посттоталитарния период на страните с нова демокрация предизвикват възникването на един нов тип, почти уникална масонска общност. Тази нова общност е резултат на лавинообразните кризи в средата на Свободните зидари.

Общността на масоните без престилка, която се състои от:

- *посветени в Свободното зидарство*, които много бързо разбират, че начинът по който масонството се практикува на този етап в страните с нова демокрация е противоречащ на традицията, основните принципи и нравствената същност на философията на масонството
- *посветени в Свободното зидарство*, които преустановяват редовното си членство в Ложите, но продължават да възприемат масонството като начин на живот и поведение в живота си, и продължават да работят върху себе си като Свободни зидари
- *посветени в Свободното зидарство*, които остават съпричастни към идеята за изграждане на истинска масонска общност в своя Ориент
- *посветени в Свободното зидарство*, които се стремят да практикуват масонството преди всичко в изграждането на човешките взаимоотношения с околните, отколкото формално да членуват в Ложите напуснали периметъра на традицията

Дали обаче, това е така само в масонската общност в страните с нова демокрация? Нима вековната история на Свободното зидарство не ни дава многообразие от примери, които характеризират кризите в масонството, като постоянно съпътстващ белег на тази своеобразна общност?

А дали въобще е възможно съществуването на обединена масонска общност? Ако е възможно, то по какви признаци ще се самоопределя като обединена?

Нека да се опитаме да потърсим отговорите на тези въпроси?

ИСТОРИЧЕСКИ ПРЕДПОСТАВКИ НА КРИЗИТЕ

Ако се приеме за изходна база на организираното масонство строителството на *Храма на цар Соломон в Йерусалим*, би могло да се предположи, че още с възникването на *Гилдията на Строителите* се създават и първите предпоставки за кризи - както в самата общност, така и на самата масонска организация със заобикалящия свят. Лидерът на строителите *Майстор Хирам* поставя условия, които институционализират строителната гилдия, превръща я в независима и самоуправляваща се общност със свои закони, правила и свой водач. Строителите се самоопределят като – *Свободни зидари*, техният Лидер, като последна и напълно независима от когото и да е било ръководна инстанция в новосформираната прослойка. Това моментално довежда до следните противоречия на масонската общност с останалите институции:

- *Държавата* в лицето на цар Соломон е обезпокоена от автономията на Майстора и неговата гилдия. Владетелят не може да приеме, че Майсторът управлява самостоятелно, както градежа, така и гилдията.
- *Църквата* чрез своите Първосвещеници е възмутена от решението на монарха да предостави правата върху строежа на Храма на човек и общност, която е извън нейния контрол.

В резултат на възникването на тези междуинституционални противоречия, новосформираната гилдия на Свободните зидари, започва да преживява първата си криза. *Монархът* е недоверчив и влиза с взлом в работилницата (Ложата), за да провери точно какво се върши там. *Свещениците* ежедневно роптаят пред царя против автономията на строителите, заплашват от името на *Божеството* и кроят заговор за отстраняването на *Майстора*. Самият Майстор Хирам е принуден да вземе мерки, които да защитят гилдията и неговият авторитет.

Външната криза автоматично довежда до възникването на криза и в самата общност. От този момент и в гилдията на строителите се вкореняват основните предпоставки за зараждане и развитие на противоречия: *завист към издигащите се в йерархията; формално изпълнение на задълженията; неудовлетворение от възнагражденията; предателство*. Формираната алтернативна група от недоволни отстранява лидера чрез убийство. Впоследствие, тази вътрешна криза ще съпътства цялостното развитие на масонската общност от древността до наши дни. И може би, никак не е случайно, че *Легендата за смъртта на Майстор Хирам* се превръща в основополагаща алегория на Световното масонско движение.

Векове по-късно трагичната съдба на могъщия *Орден на тамплиерите* преповтаря историята с гилдията на строителите на Храма в Йерусалим. Може би, защото този средновековен рицарски орден възниква в резултат на едни тайнствени разкопки в основата на Храма построен от Майстор Хирам. Създаден с благословията лично на главата на църквата, освободен от подчинение към държавата и собственик на статут, който го прави независима, самоуправляваща се структура със суверенен върховен водач – Орденът на тамплиерите набира такава икономическа и политическа мощ, че много скоро се превръща в сериозна заплаха за всичко останало. Историята е категорична - Орденът губи битката с Държавата и Църквата. И в този случай решаващи се оказват вътрешните противоречия между различните монашески структури, тяхната борба за първенство във влиянието; неспазването на принципите и

законите на Ордена, алчността и предателството. Недалновидните решения и самото поведение на последния Велик магистър спомага за отслабването на общността, неговата смърт и нейното унищожаване.

В края на Средновековието, в периода на преформатирането на *оперативното масонство* в т.н. *спекулативно масонство* вътрешните противоречия в Братството пораждат нов тип криза – *идейна*. Тази криза става причина и за първото генерално разцепление на съвременното масонство – на английско и континентално. Причините са две:

- Политически – двете английски династии спорещи за трона се поддържат от различни групи масони.
- Религиозни – спорът между английските и френските масони относно мястото на *Великия Архитект на Вселената* в масонските конституции.

И до ден днешен тази криза породена в самата *Ложа-майка*, е крайъгълният камък в огромното разцепление на масонското братство. В резултат на идейната криза започва процесът на разслояване на масонството според:

- вида на практикувания ритуал
- броя на степените на посвещение (синьо и червено масонство)
- отношението към Великия Архитект на Вселената
- приемането на атеисти (Велик Ориент на Франция)
- допускането на жени в Ложата (комасонство)
- участие в политическия живот
- цвета на кожата (случаят Принс Хоол в САЩ)

Историята на американското масонство също би могла да послужи за основа на обстоен анализ относно кризите, които преживява масонската общност. Възникването на Антимасонското движение и прерастването му в политическа структура – първият случай, когато в САЩ се създава трета партия - Антимасонската партия, като участник в президентските избори през 1832 г. срещу президента-масон Ендрю Джексън. Нищо ново под слънцето не се случва и с възникването на американския Стар и Приет Шотландски ритуал и моменталното му разделение на Северна и Южна юрисдикция, изграждането на масонската общност на новия континент на федеративен принцип (самостоятелна Велика ложа във всеки щат), учредяването на т.н. черно масонство Принс Хол (Ложи само за чернокожи) – всички тези факти са едно красноречиво доказателство за наличието на дълбоки противоречия в масонската общност и отвъд океана.

Самият факт, че няма отделно взета държава в света в която да се практикува само един вид масонство и то да е обединено в една единствена общност на Свободните зидари, показва, че както всяка друга човешка общност на този етап на развитието на цивилизацията, *идеята за Братство* не е обединителна идея. Може би, поради тази причина Жак Атали отбелязва в своята разработка “Братствата – една нова утопия”, че *Братството е цел на цивилизацията, а не естествено състояние...* Пак в този смисъл той предупреждава – *Братството не би могло да се създаде с декрети: можеш да накараш някого насила да направи нещо, но не можеш да го накараш да открие в него щастие си...*

ГЕНЕЗИС НА РАЗДЕЛЕНИЯТА

Ложите на Свободните зидари – са едни от най-старите обединения на хора със свой канон, закони, традиции, ритуалност в общуването и принципи на взаимоотношенията между отделните членове на общността. Повече от хиляда години общността наречена Ложа съществува в социокултурното пространство на различните цивилизации.

Разглеждайки документи като *Старите и Древни задължения на Занаята, Ландмарките* за очертаване границата на общността, *ритуалните требници, Конституциите на Великите ложи, Уставите и Правилниците* за вътрешната уредба на работилниците – може да се стигне до извода, че една масонска общност е предпазена от възникването на каквито и да е било конфликти, антагонистични спорове и трайни противоречия. Всеки посветен обаче в масонството с ръка на сърцето си може да каже, че това не е така. Историята категорично доказва, че уникалното *Движение на Свободните зидари* е разделено на:

- регулярно и нерегулярно масонство
- практикуване на различна ритуална система
- смесено (братя и сестри) зидарство
- чисто сестринско масонство

Всяка една от тези масонски общности има заложи в своя праксис неоспорими по произхода си елементи на философията на Свободното зидарство.

Има и още един съществен вид разделение на масонското движение, съществуващо от векове, но никога не признавано за реален факт. Сава дума за условното разграничаване на:

- централно (столично) масонство
- маргинално (провинциално) масонство

В подкрепа на това категоризиране има достатъчно много примери. Един от тях е случаят със самата Ложа-Майка (Обединената Велика ложа на Англия), която след многогодишни дискусии и то в края на XX в. е принудена да отстъпи пред желанието на лондонските Братя да създадат своя Столична Велика ложа. В други случаи, самото държавно устройство на определени национални ориенти предполага отделното съществуване на самостоятелни и независими масонски формирания и столицата винаги държи да бъде считана за отделна структура. Наличието на длъжността Велик провинциален майстор също доказва подобен род разграничаване в една и съща по своето същество структура.

Един по обширен анализ на многопластовата история на Братството разкрива съществуването на следните течения:

- **англосаксонско масонство** - деистично по своята същност и изхожда от идеята за съществуването на един Бог, без обаче да определя догми.
- **хуманистично-философско масонство** – характеризира се със своя затворен и мистичен характер

- **християнско-протестанско масонство** – което приема в своите редици само християни.
- **политически ангажирано масонство** – което намира форми и начин да се ангажира с официални становища по общественно-политически въпроси.
- **езотерично и окултно масонство** – модерно през XVIII и началото на XIX в. и работи по ритуала “Мемфис-Мизриам”
- **“Принс Хоол” масонството** – в Америка е предназначено само за Братя с черен цвят на кожата.

Въпреки основния постулат, че Свободното зидарство не прави разлика по вероизповедание, цвят на кожата, народност, политическа принадлежност и общественно положение – оказва се, че масонските общности все пак се самокатегоризират по някои определени признаци. И ако се възприеме за изходна точка едно от най-кратките, но съдържателни определения за масонството, а именно, че *“това е специфична по своя характер морална система на общуване между различни хора”* – то къде тогава трябва да се търсят корените на конфликтите в масонските общности.

Както при религиозните войни, така и противоречията във всяка една морална система (в случая масонската общност) векове наред са избухвали свади, които са породени от силни емоции и елементарни противопоставяния. Без да се вниква дълбоко в същността на философията по която се изгражда една масонска общност, в един момент се появяват полярностите *“ние – те”*; *“стар и нов”*; *“регулярен-нерегулярен”* *“син и червен”* и т.н.

Вземайки за пример развитието на Западната култура през периода на Просвещението и Реформацията се забелязва, че генезисът за противоречията в една общност винаги представлява обект на сериозен анализ. Западът е съумял да открие, че опростеното противопоставяне трябва да бъде подложено на проучване и критика, за да се разложи този тип елементарно отношение на отричане на другия. Подценяването на тази критика доведе до явления като Хитлер и Сталин в най-новата история.

Философската концепция на масонството е структурирана така, че да урежда отношенията в зидарските общности по един фундаментален принцип за мирно съжителстване на различни хора. В този смисъл, Масонството е построено на принципа на *толерантността*. А това означава – *след като опознаеш сам себе си, опитай се да опознаеш и да разбереш другия*. Точно поради този принцип на толерантността, занимаващите се научно с теорията на конфликтите казват, че антропологичното изследване на чуждия фундаментализъм ще доведе до много по-добро разбиране на собствения. Затова една култура е наричана по-зряла, при наличието на *поносимост към другостта*. Критериите ни за оценка, казва семиотикът Умберто Еко, зависят от собствените ни корени, предпочитания, навици, емоции, ценностна система. Вследствие на което културата на една общност може да бъде обяснена обективно чрез описание на поведението на нейните представители.

Защо обаче, и в масонската общност възникват противоречия, които пораждаат кризи? Кое предизвиква разкъсването на *Братската верига* и изрази от рода на *“тия са правилните – ония са нередовните”*?

Защо в новосформиращите се масонски общества (най-вече в страните с нова демокрация) веднага избухва *борбата за институционална власт в сдружението*, която в повечето от случаите се превръща в кауза на войнстващата посредственост срещу беззащитната интелектуалност?

Защо доказали се в живота личности деликатно отказват или по-точно, не намират вътрешна мотивация за посвещаване в Свободното зидарство?

Защо масонството бяга от силата на индивидуалността във всеки отделен човек и в резултат на неправилното прилагане на основополагащите общностни принципи, се опитва да кара своите членове да мислят и действат еднакво?

Защо сред повечето посветени битува разбирането, че принадлежността към Масонството е ефективен способ за разрешаването на личните им проблеми и се загърбва смисъла, че Свободното зидарство само създава необходимите условия на човека, да направи от себе си такъв човек, който да е в състояние сам да разрешава мирските си проблеми?

Когато се опитваме да намерим отговора на тези въпроси през призмата на темата *Масонството в страните с нова демокрация* може би, ще стигнем до предположението, че - *Всяка страна, всяко общество си заслужава своите масони.*

Защото разделението в масонската общност по принцип е функция на разделението във всички сфери на цялото общество.

Защото, колкото по-поляризирано е самото общество, толкова по-разделена е и масонската общност в това общество.

Защото посветените в масонството в един национален ориент са родени в този ориент, възпитавани са в семейства от този ориент, продукт са на образователната система на същия ориент, работят и действат по законодателство сътворено също от населяващите този ориент.

Основни причини за възникването на конфликтите в глобален аспект:

- непознаване на Основополагащите принципи (древните Ландмарки) по които се изгражда една масонска общност, в резултат на което настъпва нейната *десакрализация*
- изместване от центъра на масонската общност на основната цел, а именно вътрешното духовно усъвършенстване и прехвърлянето на задачите на общността в посока пряка намеса в общественно-политическите проблеми и нещо, което е още по пагубно – използването на масонската общност за разрешаването на лични проблеми, в резултат на което настъпва нейната *профанизация*
- подмяна на философията на *Великите конституции* и съставянето на такива Устави и Правилници, които променят смисъла и значението на йерархичната структура в Братствата, прилагането на административно-команден подход в управлението на общността, в резултат на което настъпва *делидеризация*
- спекулации със символичните и високостепенни масонски системи и взаимното им компрометиране, в резултат на което във взаимоотношенията между масоните настъпва *деморализация*
- подценяване на принципа, че основната съдържателна структура в масонството е Ложата, в резултат на което настъпва *деструктуризация*
- неспособност да се разсъждава върху това, което събира хората в Ложите и погрешното съсредоточаване върху нещата, които ги разделят, в резултат на което настъпва *демотивация*

Какво ли би казал днес авторът на *Книгата на Конституциите* Джеймс Андерсън, който в далечната 1723 г. е убеден, че “ *Масонството е извън историческо съществуване в исторически условия. Масонството е нещо, като не променящо се морално Братство в постоянно променящи се условия – морално, но не религиозно. Изхождайки от това, религията на масонството е – коректността, автономността на всеки свободен човек, позитивността на неговите действия, съзидателността на неговите усилия*”.

Дали бащите на модерното масонство от края на XVII в. са били напълно обладани от илюзията, че полагат основите на едно общество, което ще бъде предпазено от разрушителните човешки страсти и вечният стремеж за надмощие над другия?

Основни причини за възникването на конфликтите в реактивирани масонски общности в Ориентите с нова демокрация:

- непознаване на естеството на материята на Свободното зидарство и нейното пълно профанизиране
- бягство от разбиране на смисъла на символиката (десакрализация) – отказ от принципа, че в масонството властва символа, а не човека
- подмяна на смисъла на йерархията и характера на длъжностите в масонската общност или създаването на милитаризиран тип масонска общност
- криворазбрани функции на Върховния масонски орган или подмяна на силата на вота на отделните съюзни Ложичи с диктата на Великите ложичи – изземване функциите на Общото събрание на масоните.
- спекуляция с определението – международно признание или неопитност в отношенията със старите големи масонски общности, попадане между сблъсъка на интереси на чуждите Велики ложичи
- нереалистични очаквания – всичко да се получи в неговия идеален вариант веднага
- неизползван капацитет на отделни посветени поради страхът да не бъдат посочени за лидери от общността
- опит за поставяне в зависимост на символичното масонство (Великата ложича) от високостепенните системи (Върховен съвет) – непознаване на масонската концепция за висшите посветителски степени в Ордена
- материално облагодетелстване на отделни лидери от посвещаването на нови членове в Ордена – комерсиализация на една общност с идеални цели
- не разбиране на разликата между “участие” и “работа” на общия градеж на Свободното зидарство
- пренасянето на принципите и практиката на гражданското правораздаване в масонската общност – отсъствието на истински Братски съд на честа

Какво ли би казал днес, например идеологът на Стария и Приет Шотландски ритуал Албърт Пайк, авторът на “Морал и Догма на Свободното зидарство”, който в далечната 18.... г. отбелязва в своя фундаментален труд “... *Масонът не държи на догмите, той има своите убеждения, които изказва и оставя другите да правят свободно същото; той единствено храни надеждата, че макар и след дълги години, ще дойде времето, когато всички хора ще образуват едно голямо семейство от Братя и цялата сътворена от Бога Вселена ще се управлява от един единствен закон – закона на любовта*”.

Кое обаче, пречи днес да се възцари законът на любовта?

ПРОИЗХОД НА ПРОТИВОРЕЧИЯТА

Опитът да се да разшифроват произхода на противоречията, като обективни предпоставки за кризи в една масонска общност, е възможно да се направи по пътя на фиксиране на основните причини за тяхното възникване. Могат да се изброят следните:

- институционални
- политически
- религиозни
- расово-етнически
- икономически
- структурни
- междуличностни

Институционалните причини касаят отношението на отделните масони по въпроса за мястото и ролята на масонската общност в общественото развитие на даден национален ориент. В момента в който масонската общност започне да се възприема като държава в държавата, недосегаема от реда и закона – то вече е настъпила сериозна криза.

Политическите причини се отнасят до една от най-опасните плоскости по които би могла да се хлъзне една масонска общност – да си помисли дори, че е предназначена и способна да управлява държавата. В този смисъл, като се прибави и фактът, че в Ложата присъстват посветени с най-различна политическа принадлежност, може да се предположи размера и сериозността на една криза в този породена от този аспект.

Религиозните причини произхождат от характерното негативно отношение на традиционните вероизповедания към общността на Свободните зидари. Колкото повече нарастват проблемите на класическите църкви в резултат на техния консервативен и архаичен характер, толкова повече масонството се оказва удобно оправдание за нарастващите проблеми на вероизповеданията.

Расово-етническите причини замират след изчезването на колониалната система, но отново ще бъдат актуални във века на разрастването на глобалния тероризъм, сблъсъка на отделните цивилизации, активирането на фундаментализма и протестите срещу размиването на културната идентичност на нациите.

Икономическите причини са основният генератор на междуличностните противоречия в една масонска общност. Преплитането на икономическите интереси на Братята води до поставянето в условията на не свобода на отделните членове и възникването на непреодолими конфликти.

Структурните причини се свеждат главно до борбата за власт в общността и желанието тя да бъде поставена под личен контрол.

Междоличностните причини са производни на съвкупността на всички гореизброени. Пренебрегването на който и да е било основен принцип на Свободното зидарство неминуемо води до избухването на трудно преодолими междуличностни конфликти. В тези случаи кризата е непреодолима, докато не бъдат отстранени от общността нейните носители.

ПРОБЛЕМИ НА СЪВРЕМЕННОСТТА

Изучаването на историята на Свободното зидарство е задължително, но не единствено условие за правилното построяване и функциониране на една масонска общност. За съжаление, актуалното състояние на Свободното зидарство в целия свят, днес може да бъде определено като – *спомени за миналото и отсъствие на визия за бъдещето*. По отношение на неговото настояще, може да се каже още – *спад на интереса, пасивност на градежа, отлив на членски състав, безидейност по отношение на съвременната адаптация на традицията и ценностите*. Официално публикуваната статистика на Великите ложи и други видове масонски ритуали в традиционните масонски Ориенти на Запад, категорично фиксират от началото на 80-те години на XX в. тенденцията на спад в структурите на Свободното зидарство. Основните характеристики на тази тенденция са:

- намаляване на количествения състав, отсъствие на интерес към живота на Ложата; преобладаващ брой на пасивните членове; оприличаване функциите на Ложата преди всичко, като клубна дейност.
- повишаване на средната възраст на състава на Ложите; отсъствие на кандидати за посвещаване; избледняване на филантропичната култура и намаляване финансовия ресурс.
- загуба на обществена нагласа относно полезността на масонството за развитието на цивилизацията; повишаване на антимасонските настроения на институциите и църквата; търсене на сензации и негативни явления от страна на средствата за масова информация.

С навлизането на човечеството в новия XXI в., с космическото нарастване на динамиката на съвременния живот, с рязката промяна на приоритетите, преустройството на цели групи от държави, появата на нови обществени прослойки, разместването на социокултурните пластове – горе установената тенденция в Свободното зидарство придобива характера на сериозна криза в масонската общност. Ето някои предпоставки довели до т.н. *проблеми на съвременността* на масонството.

- консервативност, архаичност на системата или ***неадекватност към динамиката на съвремието***
- безкрайни спорове за легитимността или ***раждането на антагонистични противоречия между общности с едни и същи ценности***
- преекспониране на значението на признанията или ***пазарът на Великите ложи в условията на конкуренция за влияние***
- дезинтересованост на младите хора или ***сблъсък на поколенията***
- дисбаланс между развитието на общността в традиционните и новите демокрации или ***спокойният Запад и събуждащият се Изток***
- стара комуникационна култура или ***бягство от модерността***

- ниска информационна политика и отсъствие на модерни PR техники или **казваме нещо, но не обясняваме нищо**
- неправилното схващане и външно еспониране, че масонството е багатворителна организация или **разочарование в нуждаещите се**
- борбата за личностно влияние в общността или **кой, кой е в масонството**
- поставяне на личния интерес над интереса на общността или **егоцентризъм в мотивацията**

По същество, масонската Ложа е дълбоко **консервативна** и не изменяща се с времето общност. Нейните принципи, нормативна база, структура, йерархия и организация на работата са непроменливи от векове. Всичко това се обяснява с *традицията*. Тя всъщност е основният стълб в Ордена на масоните. Традицията е най-важният гарант за съхраняването на ценностите на Свободното зидарство и препредаването им от поколение на поколение. Доколко обаче една традиция не подлежи на превеждането на езика на съвременното? Сложната символика и дълбоките алегии в масонската риторика, архаичния език, маниерът на движенията – до голяма степен са вече трудно преводими в съзнанието на съвременния човек. Асоциативното възприятие на днешните хора, в резултат на напредъка в овладяването на знанието, има свършено друга нагласа. Засягайки въпроса за консервативността на масонската общност обаче, е важно категорично да се подчертае, че не става дума за промяна на масонската антропология, а само за нейното превеждане на достъпен за модерния човек език.

От консерватизма на масонството произлизат и неспирните противоречия и безкрайни спорове относно **легитимността**. От този спор произтича и най-голямото разделение на масонската общност на: *регулярни и нерегулярни* масонски структури. Две понятия обусловени от условията на социалните взаимоотношения отпреди няколко века. Но доколко днес те са от решаващо значение при положение, че социалните, икономическите, политическите и културните взаимоотношения са коренно различни от тези до началото на миналия век? Всъщност, коя е причината поради която и днес масонски общности изповядващи едни и същи основни ценности на свободнозидарската антропология, продължават да се делят на правилни и неправилни?

Причината може да бъде само една – **признаването** на една масонска общност за правилна масонска общност от друга масонска общност. Това е най-често дискутираната тема в масонските взаимоотношения. А защо това е така? Да, във времето на възникването на колониалната система и завземането на нови територии от Великите сили, признаването на една новосъздадена Велика ложа от Великата ложа на Метрополията е било много важна предпоставка за поставянето под контрол и на масонството в новите владения. Но днес светът е вече друг! Въпреки това обаче, след началото на реактивирането на масонството в страните от бившия Източен блок, темата за признанието става отново актуална. Една през друга Великите ложи от старите западни демокрации започват да използват този своеобразен инструмент за установяването на влияние в новите национални Ориенти. До какво води всичко това, на всеки един Свободен зидар от бившите соцстрани му е достатъчно понятно.

Интересът на старите Велики ложи към новото масонство в Източна Европа има и още един аспект, който пряко кореспондира с *дезинтересоваността* на младото поколение към масонството. Масонските структури в западното общество са с преобладаваща висока възрастова членска маса. В тях посветените под 45-годишна възраст са рядкост. Нещо повече – рязко намалява и количествения състав на Ложите от всички видове масонски изповедания. Само като пример - структурата на Южната Юрисдикция на Стария и Приет Шотландски ритуал в САЩ бележи 50% намаление на членовете на Ритуала. Не случайно през 1997 г. Върховният съвет-майка във Вашингтон разглежда доклада *“Стратегическо планиране на Шотландския Ритуал за 21-вото столетие”*. В този доклад със съжаление е констатирано, че *“... от 1960 г. светът се измени рязко, а ние останахме неадекватни към измененията...”*. Нещо повече – докладът резюмира, че *Масонството е сериозно пострадало в резултат на традиционното отсъствие на перспективно планиране*. Изводите описани в този стратегически документ на една от най-силните до средата на XX в. масонски общности - американската, са доста тревожни:

- *масонството трябва наново да се информира, какъв е светът днес, ако иска да участва в построяването на светът, какъвто трябва да бъде*
- *ние не сме общоприети – да, ние сме почитени, но вече несъществуващи*
- *ние се нуждаем от многогодишна програма за създаването на положителен образ на Братството*
- *последните изследвания показват, че по-малко от 5% от нашите членове проявяват интерес към масонските образователни програми*
- *установено е, че в САЩ не повече от 50-60 хил. масони боравят с Интернет и посещават масонските сайтове и електронни форуми.*

Заклучението на този доклад може да бъде обобщено така - *ние се нуждаем от енергична маркетингова програма, ние трябва да сме мъжете, които са превели Шотландския ритуал в 21-то столетие, като живо и динамично Братство.*

Тази ситуация фиксирана от американските анализатори показва значимостта на поставения проблем с бягството от *модерността* на консервативната масонска общност. Самото утвърждаване на демокрацията и развитието на западното общество създаде поколение от съвършено нов тип. На това поколение не се налага да усвоява ценностите на Свободното зидарство за да гарантира свободата и правата си, и нормалното функциониране на обществото. На това поколение не му е нужно могъществото на Масонството от средата на XVIII и началото на XIX в., когато са се водили войни и революции за изграждането на държави от нов тип, когато са се писали гарантиращите правата и свободите конституции, когато се е утвърждавало върховенството на закона и усвоявали нови ценности. Днес новото поколение на Запада не вижда в масонските текстове бъдещето си, при положение, че те са превъплътени в настоящето. За младите мъже, старите масони от Ложите, техните бащи и дядовци не са партньори в строежа на обществото, а само пример и нищо повече. Не употребата на съвременните *комуникационни и информационни техники* допълнително усложнява връзката между отделните поколения и предполага отсъствието на млади хора от Ложите.

Не така стоят нещата в днешно време на Изток.

МОСЪТ ЗАПАД - ИЗТОК

До началото на 90-те години на миналия век летаргията обзела масонството в свободния свят не тревожи особено *спокойният Запад*. С падането на Берлинската стена обаче, се отваря възможност за реактивиране на Ложите в *събуждащия се Изток*. В тази ситуация Изтокът иска възстановяването на масонството, а Западът има опитът за протичането на този процес. Нещо повече - западното масонство вижда възможността за осъществяването на един своеобразен *кръстоносен поход към нови територии*. Необходимостта от помощ за Изтока, разбуди активността на Запада. Старите Ложичи освен каноничен източник на *Светлината* се оказват извор на исторически познания, методологическа практика, минимална материална подкрепа и резервоар на въодушевление за нововъзникващите масонски формирования в Източна Европа. Тук възникват два аспекта заслужаващи тяхното разглеждане:

Първо - с какво разбиране опитният масонски Западът тръгна към възстановяващия се масонски Изток? Може да се каже – с доста разнообразен спектър от мотиви и желания:

- желание за разширяване на световната масонска общност по пътя на усвояване и прилагане на ценностите на Свободното зидарство от цели нови национални Ориенти
- намерение за разширяване влиянието на отделни Велики ложичи върху нови групи посветени в масонството и причисляването им към точно определена форма на практикуване на Свободното зидарство
- самочувствие на първооткриватели на масонството, в резултат на почти пълно непознаване на многообразната масонска биография на бившите социалистически страни, където до началото на Втората световна война са функционирали добре развити масонски структури от всички видове
- увереност в превъзходството на Запада в духовната сфера и боравенето с моралните стойности в резултат на внушението, че комунистическата система е унищожила човека в човека
- надежда за бързото сработване на новите източни Ложичи и тяхното ефективно адаптиране към стария масонски свят.

Второ - с какви очаквания младият масонски Изток посрещна опитния масонски Запад? Може да се каже – с огромно желание и въодушевление:

- че масонството е точно това, което е описано в позитивната литература и то е спасителният мост за по-бързото приобщаване на новите демокрации към свободния свят
- че доктрината на Свободното зидарство ще спомогне за усвояването на нов тип ценности и ще провокира процеса на възникване на нов елит на обществото способен на база тези ценности, да изгради наново държавите си

- че големият Запад идва единен при малкия Изток, за да го приобщи към Световното семейство

- че в личностен аспект, масонството ще замести в сърцата и мислите това, което до този момент тоталитарната партия е давала на личността

Какво се получи в резултат на прехвърлянето на моста на Светлината от Запад към Изток?

- сблъсък между различни култури и невъзможност за усвояване на автоматично пренесени и наложени чужди за източната душевност понятия и категории
- възникване на конфликти с едни масонски общности в резултат на установяване на отношения с други масонски общности или – привнасянето на противоречията между западноевропейските и задокееански Лoжи
- намеса във вътрешните работи на независими национални ориенти и оказване на външен натиск
- избухване на вътрешни противоречия в самите млади източни масонски общности, разцепления на структури и публично изнасяне на конфликтите
- демотивиране на посветени в масонството доказани личности и тяхното отдръпване от работата на Лoжите или – отсъствието на основателите
- злоупотреба с масонската принадлежност за сметка на постигането на цели и облаги в профанския живот
- спекулация с ролята на масонството в обществения живот
- възбуждане на антимасонски настроения

Към днешно време няма държава в Източна Европа, където да не се съревновават в изграждането и овладяването на масонското пространство, няколко западни Велики лoжи. Всяка от тях претендира да е носител на *правилното* масонство. Всяка от тях твърди, че другата Велика лoжа, която е дошла да внесе Светлината, не била регулярна. Нещо повече – голяма част от западните Велики лoжи претендиращи за извор на Светлината не бързат да дават независимост на създадените от тях Лoжи в източните земи. Тези нови Лoжи с десетилетие имат статута на провинциални сателити и всяко тяхно действие подлежи на предварително съгласуване с западния център. Всичко това, тотално обърква Братята от новите демокрации и вместо вътрешно озарение, масонството за тях се превръща в източник на тревоги и душевни терзания.

Единият от изводите, които могат да се направят в тази ситуация, може би е формулиран най-добре от Франсис Фукуяма в неговата последна разработка “Строежът на държавата”. Още в предговора си, той отбелязва, че “*Ние знаем как да прехвърляме ресурси през международните граници, но добре функциониращите обществени*

институции изискват определени нагласи на съзнанието и действат по много сложни начини, които не позволяват механично пренасяне. Тези въпроси изискват много повече мисловни усилия, внимание и изследвания”. Една от тези видове **обществени институции**, които Западът на практика се надява да прехвърли едно към едно в Изтока е и Масонството. Но доколко Западът си дава сметка, че в по-голямата си част, чистото прекопирване на западните масонски структури е почти невъзможно в народопсихологичните особености на славянския Изток? Например – какво говори и какво някога ще заговори в душата на славянина, напълно чуждото за него определение *шотландски*. Нищо!!! И винаги ще му бъде чуждо, защото става въпрос за славянин, а не за англосаксонец.

В резултат на съпоставянето на спокойния Запад и събуждащия се Изток може да се направи следната прогноза.

До средата на новия век, центърът на Световното масонство ще се премести на Изток. Тук обществата имат реална нужда от философията и принципите на Свободното зидарство в процеса на тяхната пренастройка към свободния свят. С реактивирането на масонските Ложичи на Изток се занимават предимно млади хора. Те имат нужда от масонството и масонството има нужда от тях! По силата на биологичните закони, на тези млади хора им е отреден сравнително дълъг житейски период на активна дейност. Те имат мотивацията да си поставят цели в очакване на резултати от тази дейност. Останалите на Изток се отнасят с недоверие към дошлия при тях Запад – искат да открият своя Запад на себеподобни на своя родна земя. На Запад те ще търсят за партньори в масонството млади хора. Така след време Изтокът ще тръгне към Запада. Новите масони от Изтока и Запада ще заговорят на нов, свършено непонятен за предшествениците си език. Те няма да променят масонството, а само ще актуализират неговите архаични форми и ще ги направят адекватни на съвремието. Много от разновидностите на масонските ритуали ще бъдат забравени. Няма да е възможно да смъкнеш някого от космическия кораб и да го накараш да с часове да те чака да кажеш една вече изхвърлена от употребата на живота дума. Дълбоката конспирация ще е вече белег единствено на терористичните общности. Потайността ще навява единствено съмнения. При очертаващия се сериозен сблъсък между отделните култури и религии, масонската принадлежност ще е видна не по членските карти, специфичните ръкостискания, пароли и отличителни знаци, а по външните белези на поведение на отделния човек или общност, и най-вече по отношението на човека към живота на ближния.

ПРОГРАМИ НА БЪДЕЩЕТО

Нуждае ли се масонството от визия за своето бъдеще?

Категоричният отговор е – да.

Формулирано по друг начин – какъв точно е проектът за устойчивото развитие на масонството в съвремението? Каква е мисията на Свободното зидарство в XXI в.? Коя е стратегическата цел и чрез реализацията на кои стратегически задачи тази цел ще бъде постигната? Какви са потенциалните възможности за достигането на целта? Какви са заплахите по пътя към тази цел? Какви ограничения се самоналагат? Какви ресурси са нужни за изпълнението на задачите и постигането на целта? Кои са приоритетите?

Оставането в плоскостта на разбирането на масонството с понятията на 60-те години на миналия век, води до опасността – Движението на Свободните зидари да остане в историята на човечеството, като един изиграл последната си роля уморен актьор. Просто ще се сбъдне предположението в доклада на Върховния съвет на Южната юрисдикция на САЩ, че ние масоните сме много заслужили и почитаеми, но – вече несъществуващи.

Ето защо е необходимо:

- внимателно привеждане на масонството на вълните на съвременния свят, адекватно съхраняване на традициите, но превеждането им на езика на модерността
- цялостно разгръщане към младото поколение и приобщаването му към ценностите на Свободното зидарство
- категоричен отказ от доктрината кой, кой е в масонската общност и възприемане на принципа – кой, какво за развитието на масонството
- поетапно достигане до разбирането – заедно в различията, а не различни в другостта
- системно изучаване на произхода на кризите в масонската общност, тяхното овладяване и отстраняване на конфликтните точки, които са извън същността на масонската антропология
- реформиране на съществуващите и създаването на нови центрове в масонската общност за изучаване, анализиране и развитие на теорията на Свободното зидарство
- професионално въвеждане на програма за ефективен PR на Свободното зидарство

НЕОБХОДИМОСТ ОТ БРАТСТВО

Никого не можеш да принудиш насила да се държи братски! – отбелязва Жак Атали в своята монография “Братствата” и е категоричен в извода си, че – няма Братство без трезва яснота, без духовна сила.

Анализирайки масонската антропология би могло да се оформи метафората, че *Братството на масоните* е една доста сложна и скъпо струваща във всеки един аспект духовна игра. Към настоящия етап, тази игра е труднодостъпна за хората от новите демокрации, поради неотложната необходимост от пренастройка на всеки отделен човек, към ценности и понятия, които са били табу през дългия период на месомелачката на тоталитарния режим. Тази игра прилича на едно *универсално лего*, което за да бъде правилно сглобено изисква сериозен арсенал от познания, умения и опит в духовната нагласа на човека.

Може би се налага изводът, е основната причина за възникването на кризите в масонските общности е именно – *бягството от Братство, не осъзнаването на истинския смисъл на определението Братство, отсъствието на кода за неговото дешифриране.*

Като цяло *Братството* се появява в *Библията* и в другите основополагащи монотеизма текстове като онази съвкупност от условия, които позволяват на всички хора, а следователно дори на братята, да забравят вътрешно присъщите си съперничества, за да си помагат, да се обичат, да търпят своите различия и стремежи, да получават удоволствие от успеха на другия, да бъдат щастливи от щастието на другия. (Жак Атали)

P. S. Този доклад в никакъв случай не представлява и не цели възбуждането на песимизма относно настоящето на Свободното зидарство. Напротив – точно обратното. Можем да вземем рецептата от един авторитетен и имащ съществен принос за възстановяването на масонското движение в България, Великият майстор на Обединените Велики ложи на Германия Бр.: Клаус Хорнефер. В своя Градеж озаглавен “Най-доброто, което може да се случи на един мъж е една добра Ложа”, потомственият масон отправя следното послание: ***“Не се оплаквайте от състоянието на масонството по света. Вгледайте се вместо това с критично око в собствените ви домове. Проверете видяното с измерението на една добра Ложа. Организирайте Ложите си и пуснете да влезе чист въздух. Скъсайте с обичайни, но остарели традиции, защото в противен случай вие развивате фолклор. Не се впускайте в опити само да обяснявате какво е масонството. Направете всеки интересуваш се от масонството любопитен към вашия прекрасен Храм. Тогава може да кажете и на най-добрия си приятел – Ела, заслужава си!”***.

Ако ние не се опитаме да помогнем на масонството днес, тогава, какво бихме могли да очакваме да ни помогне масонството в бъдещето!

Октомври, 16, 2004 г. – Ориент/Варна

125 години
МАСОНСКО ДВИЖЕНИЕ
В БЪЛГАРИЯ

“... Задължение на Масонството е да подпомага въздигането на моралното и интелектуалното ниво на обществото; да създава знание, като въвежда в обръщение идеи и способства за умственото развитие на младите, а чрез предаване на аксиомите и разгласяване на позитивните закони, постепенно да постави човешката раса в хармония със съдбите ѝ”

Албърт Пайк, 33°

Съюзът на Свободните зидари желан и отхвърлян, приеман и преследван - неотменно заема подобаващо място в историята на Цивилизациите. Древните мистерии, развитието на религиите, разцветът на архитектурата, географските открития, фундаменталните научни постижения, периодите на Ренесанса, Просвещението и Възраждането, икономическият възход, технологичните и социалните революции, глобализацията на световната икономика, промяната на общественото устройство и формите на държавно управление - всичко това, в една или друга степен, за хубаво или за лошо, по един или друг начин, е свързано или се свързва с масонството. Доктрината на Свободното зидарство, неговата философската концепция е градена камък по камък върху основите на хуманизма и свободата на човешкия дух. Възприемането на всички хора като свободни и равни по права, толерантността и търпимостта към другомислещите, установяването на братски отношения между хора от различни националности, религиозни изповедания и политически пристрастия, социален статус и обществено положение - това са спойващите принципи на свободнозидарската общност. Братството на масоните е имало, има и ще продължава да има все по-решаваща роля във формирането на съвременния облик на света.

“Познай сам себе си!” – е основата на многообразните послания на масонството към мислещите хора. Повърхностното е разбирането, че масонството има за цел да построи един нов свят. Мнозина, в това число и редица посветени мислят, че масонството иска да управлява света, а масоните – своите държави. Не! Свободното зидарство никога не е преследвало подобни цели. Тъкмо затова, масонството винаги е изглеждало преди всичко като една утопия, а не програма за управление.

МИНАЛОТО

Масонството по българските земи влиза в ХХІ в. с богата и изпълнена със съдържание 125-годишна история. Преживява етапи на разцвет и упадък. Не е случаен фактът, че организираното масонско движение води началото си още от момента на полагане основите на третата българска държава, веднага след освобождението през 1879 г. Нещо повече – първите български масони стават онези достойни български мъже, които стоят в основата на освободителните борби за независимост и отхвърлянето на османското владичество. Това са българите, носители на онова национално самосъзнание, което в средата на ХІХ в. провокират процесите на духовното възраждане, борбата за църковна независимост и правото на самоопределение на българския етнос.

Историческият преглед на Свободното зидарство у нас изобилства от факти и документи, доказващи значимата роля на посветените в масонството българи, които играят съществена роля на строители на съвременна България. Категоричен е изводът, че формиращият се по него време елит на нацията има отношение към идеите и принципите на Свободното зидарство, и в по-голямата си част е гръбнакът на възникващите една след друга български масонски ложи.

От тази 125-годишна история трябва да се извади периодът от 1940 до 1990 г., когато поради спецификата на държавното управление у нас е било невъзможно, дори опасно, свободното изповядване и практикуване на ценностите на Свободно зидарство. Няма

диктаторски режим по света, който да допуска сдружаването на свободни хора в масонски Ложи. Подобно на римокатолическата църква през Средновековието, така и през XX в., хитлеризмът и комунизмът категорично отхвърлят възможността хората да се обединяват от следните основополагащи принципи на поведение:

- мисли честно, казвай истината и действай разумно
- учи се да дириш и упражняваш любовта, истината и труда
- съдействай на всеки, който се бори против предразсъдъка и невежеството
- работи неуморно за напредъка на човечеството
- абстрахирай се от различията и външните белези в живота на хората
- изповядвай Братска любов, която е крайъгълен камък в човешките отношения

Принципът, че за членство в една Ложа не се вземат под внимание расовата принадлежност, вероизповеданието, политическата пристрастност, имуществения ценз и обществения статус на кандидата, обяснява защо масонството е трън в очите на самообявилите се за земни наместници на Твореца.

Защо високопоставен турски военначалник отменя заповед за опожаряване на обсаден български град? Защо князът Батенберг инкогнито пътува с файтон от София до Русчук? Защо председателят на Народното събрание Захарий Стоянов тръгва в последното си пътуване към Париж и какво намират в куфара му? Кой освободи пленниците от Междусъюзническата война? Кой написа първия проект за Обществото на народите? Кой забави достатъчно дълго фашисткия Закон за защита на нацията, за да могат да бъдат спасени българските евреи? Отговорите на тези въпроси неминуемо кореспондират с ролята която играе масонството в родната история.

ДНЕС

След падането на Берлинската стена масонското движение е възстановено във всички страни от бившия Източен блок. То е задължителен, характеризиращ белег на демокрацията. Отношението към него е израз на споделянето на принципите на хуманизма, толерантността и правата на всеки човек. Необходимо е още дълго време за да бъдат преодолените насажданите с десетилетия от комунистическата пропаганда негативни внушения към този тип сдружения с идеална цел. Посттоталитарния период в който се намира обществото, логично предполага днешното разбиране за същността на масонството в целия спектър от “Осанна!” до “Разпни го!”. За медиите продължава да е по-важен въпросът, кой е масон и каква му е личната изгода, отколкото – какво всъщност е масонството. Не са изключение случаи, в които принадлежността към Братството се използва за преследването на политически амбиции и реализирането на икономически интереси. Спекулациите с масонството са естествен процес за етапа в който се намира едно недоразвито гражданско общество - твърде далеч от една Америка например, където в самото начало на създаване на държавата САЩ, масонството е институционализирано като – училище за граждани.

Към днешна дата в България се практикуват почти всички разновидности от широкия спектър на различните видове масонски ритуали. Стари Ложи от континента и отвъд океана оказват влияние върху възстановяването на Ордена в освободените територии

на бившия социалистически лагер. Повече от хиляда години, Свободното зидарство се е разклонявало в една многообразна система на практики с различни дози езотеризъм, етически принципи, демографски особености, филантропичност и посветителство. Абсолютно погрешно е мисленето, че масонството е едно, еднакво и единствено. Неговата универсалност се състои именно в необхватното многообразие. Универсалността в случая е, че всички видове масонски общности са обединени около изповядването на едни и същи принципи, но практикувани по различен начин. Абсолютно задължителното условие е и че в една масонска Ложа, независимо от нейния вид, са недопустими споровете на религиозна и политическа основа.

БЪДЕЩЕТО

Юбилейната 125-годишнина на масонското движение в България е празник на всички видове масонски структури в страната, а не само на някоя отделна Велика ложа или Орден. Несъстоятелни са публично повдиганите въпроси относно разединеното българско масонство. Движението на Свободните зидари не е нито политическа партия, нито масова обществена организация, че въпросът за неговата полярност и многообразие да е от фундаментално значение. Няма държава по света, където да съществува само една масонска структура и да се практикува само един вид масонство. Дори в глобален аспект братството на Ордена на Свободните зидари е разделено на – английско, континентално, американско и далекоизточно. Темата за различията не е масонска тема. Самата философия на свободнозидарската доктрина изключва този въпрос. Събирането на разпръснатото познание и неговото използване в човешките взаимоотношения, а не събирането на хората в една единствена организация, е основната цел на една масонска общност. В този смисъл тази 125-годишнина може да бъде определена като юбилей на принципите на братството, толерантността и стремежът за човешко съвършенство по българските земи.

Декларирайки признаването и придържането към основните принципи на Свободното зидарство българските масони приемат като своя основна цел изучаването, разпространяването и защитата на историческата традиция и авторитета на франкмасонство по българските земи. Тази своя цел те реализират, както на територията на своя национален Ориент, така и чрез взаимодействие с всички братски масонски общности по целия свят с които са в установени приятелски взаимоотношения. Усърдната работа по новите етажи на вековния Градеж на Храма на добродетелта и поставянето на масонството в услуга на на съвремените тенденции в развитието на обществото, е свято задължение на българските Свободни зидари.

СВЕТОВНОТО БРАТСТВО И НИЕ

За българските Свободни зидари масонството е изкуството да благоприятстваш за доброто на хората и да насърчаваш човека да осъзнае своя дълг, като му се дава пълната възможност за изява на благородния стремеж да познае истината. За българския масон, факторът Човек е първостепенен и той го разглежда без оглед на етническа принадлежност, националност, религиозно изповедание, политически пристрастия, социално положение и обществен статус на хората - независимо от това, дали те са посветени в масонството или не.

Българските масони защитават правото си на Свободни зидари, като отделни личности да изразяват мнението си за процесите протичащи в обществото, както в национален така и в международен план. Те съблюдават дух на спазване на установения конституционен ред и законовите разпоредби на територията на която живеят и работят. Като легитимно гражданско сдружение, защитават своите права и гарантират изпълнението на своите задължения като граждани. Във всеки необходим случай, българските масони търсят съдействието и подкрепата на Световния съюз на Свободните зидари с оглед съблюдаването на общите принципи.

Българските масони приемат и изповядват универсалния характер на Световния масонски съюз, като условие за съществуването на универсална общност от типа на "Братство без граници". В същото време, българските Свободни зидари работят за адаптирането на универсалните масонски принципи в съответствие с историческите, религиозните, политическите и социалните фактори определящи идентичността на българската националност. Без да се нарушават общите правила на масонство, българските Свободни зидари ориентират дейността си в рамките на съчетаването на всички позитивни аспекти на масонството, както следва:

- изповядване на братско масонство с цел подобряване на качеството на човешките взаимоотношения
- развиване на хуманистично ориентирано масонство на база общочовешките ценности и законите на хармоничното общество
- легитимиране пред обществото на ангажирано в напредъка на всички нации масонство
- спазване традициите на посветителското и езотеричното масонство, предаването на символизма на новопосветените
- практикуване на благотворително масонство за подпомагане на изпаднали в затруднение социални групи.

Българските масони възприемат ролята на изповядваните от Световния съюз на Свободното зидарство общочовешки принципи в изграждането на глобалното общество. Те са готови според възможностите си да подпомагат решаването на проблемите свързани с оцеляването на човечеството. Под глобално общество те разбират създаването и насищането със съдържание на общност, способна да живее в съответствие с изискванията на новото време - в условията на диалогичност и взаимоуважение. В тази посока българските масони изразяват и доказват своята солидарност с всички братски Ложи чрез регионално, европейско и световно сътрудничество.

България е централна част на една от най-невралгичните зони - Югоизточна Европа. Българските масони изразяват надежда, че всички Свободни зидари от региона ще дадат своя братски принос в полза на добросъседските отношения между народите на Балканите.

В съответствие с целите и принципите на на Свободното зидарство и като редовни членове на Световния съюз на франкмасоните, българските Братя се чувстват ангажирани да подпомагат процеса на изграждане на положителен образ на България пред света. Всеки български Свободен зидар, чрез мястото и положението което заема в обществото, постъпва като отговорен за просперитета на Отечеството си гражданин, така както повелява масонската му съвест.

Българските масони търсят подкрепата на всички братски свободномасонски общности за равноправното третиране на България и прилагането към нея на еднакви критерии в процеса на присъединяването към Европейската и световна демократична общност. Чрез своето поведение и действия, българските масони се надяват да дадат адекватни гаранции за необратимостта на демократичните процеси в България.

БЪЛГАРИЯ И НИЕ

Ложите на българските Свободни зидари, са мирни работилници участващи в Градежа на Храма на Хуманността. Те са общества с етични цели, които усвояват и разпространяват хуманитарни идеи, ратуват за толерантност и са в услуга на благотелността и благополучието на всички хора, в това число и на тези, които не са техни членове. Те преследват единствено общественополезни цели и не търсят никакви материални облаги за себе си като Ложи, и за техните членове по отделно.

Ложите на българските Свободни зидари, като сдружения с идеална цел не са предназначени за участие в политическия живот или в държавното управление, но на всеки техен член е вменено в дълг патриотичното чувство и полезната дейност в полза на обществото

Българските Свободни зидари се считат за равноправни граждани на своята държава, с всички произтичащи от това права и задължения. Като масони, те са хора уважаващи и зачитащи установения конституционен ред и подчиняващи се на действащите закони.

Свободните зидари в България осъзнават необходимостта от установяването на хармоничен социален ред, коренно различен от смазващия човешкото достойнство тоталитаризъм. Масонските Ложи в България са естествена среда в която човек може да осмисли своята идентичност, да осъзнае кой е и какво се очаква от него, както и да намери верен път за собственото си самоусъвършенстване.

Работейки в Ложите, българските масони си поставят една единствена задача - да овладеят изкуството на хармоничните човешки взаимоотношения. За успешно изпълнена тази задача може да се счита тогава, когато масоните успеят да пренесат тези взаимоотношения в средата в която живеят и работят.

Българското масонство е противник на провокирането и поддържането на социални конфликти и прокламира правото на самоопределение на всеки един човек по отношение на етническата, религиозната, културната, политическата и икономическата автономия, и на правото на избор на всеки отделен член на обществото. За Свободния зидар, правото да бъдеш различен е едно от основните човешки права на родените по еднаквите закони на природата. В същото време, крайният национализъм, фундаментализмът и сепаратизмът са несъвместими с разбирането на масоните при оформянето и изразяването на тяхното отношение към собствената им държава.

Свободният зидар е верен и предан на своята Родина, и негов свещен дълг е да защитава Отечеството си, да бъде готов винаги на всякакви жертви, които то би изисквало, и да не взема участие в никакви действия, които законът не позволява.

В съответствие със своите морални задължения като гражданин и Свободен зидар, всеки български масон се счита за постоянно ангажиран в успешния градеж на съвременна България. На мястото което заема в обществото и според възможностите на своята длъжност, българският масон спомага за:

- запазване единството на нацията и интегрирането и като такава към общността на цивилизованите държави.
- съхраняването на българската духовна и културна идентичност и опазване на националните ценности в условията на приобщаване към други отворени общества.
- подкрепа на реформите, като условие за повишаване жизненото равнище на хората и създаване на материални предпоставки за тяхното духовно разгръщане.

МАСОНСТВОТО И НИЕ

За Свободния зидар, масонската Ложа е естествената среда в която той се чувства свободен в мислите, речта и действията си човек. В свободномасонската работилница масонът влиза с увереността, че е приеман от равни като равен. Установената йерархия е единствено стимулатор за амбицията на по-нисшите степени да се усъвършенстват в занаята и да достигнат по-висока степен на познание за себе си и за заобикалящия ги свят. Строгий ред и дисциплина в Ложите на Свободните зидари не се възприемат като наложен диктат от определени длъжностни лица. Въпреки йерархията, никой Брат не е подчинен на никой Брат, и никой не може да оказва каквото и да е било влияние върху мислите и постъпките на друг. Влиятелни са единствено респектът от уменията и способностите в практикуването на Свободното зидарство. В Ложата по-съвършеният е призван да учи и подпомага новоприсъединилите се към общия Градеж. Най-опитните, доказали това със своя труд, са призвани да съблюдават изпълнението на повелите, кодирани в скрижалите на Свободното зидарство - такива, каквито са ги запазили и предали на бъдните поколения нашите.

Масонският дух спомага за създаването на трайни отношения между хората, благоприятстващи за сплотеността на обществото. Двучието и преследването на користни цели е неприемлива черта за Свободния зидар. В обществото на масоните, истинският Свободен зидар не се страхува от своя Брат и не го счита за свой конкурент. Той се радва на успехите на всеки един член на Ложата.

В първоначален стадий на утвърждаване, днешното българско масонство преживява етап на постъпателно усвояване на принципите на Свободното зидарство и тяхното прилагане в живота. В Ложите посветените Братя изучават азбуката на модерното франкмасонство, но същевременно полагат усилия за запознаване с цялата многовековна история на променялото се с времето Свободно зидарство. Франкмасонството се разглежда в контекста на цялостната история на човешката Цивилизация с оглед възприемането на Братството, като положителен катализатор на прогреса на човечеството. Връзката между старото и модерното франкмасонство, българските Свободни зидари намират в - символа. Той, символът е самата същност, видимото отражение на невидимото в масонството. Масони се изразяват чрез символи и алегии, не поради някаква тайнственост, а вследствие на присъщата на всяко познание потребност. Усвояването на азбуката на Свободното зидарство е основата на

започнатия Градеж. Умението да разшифроват символите и да общуват чрез тях, е основен критерий за пригодността на посветените към ползотворна работа в масонските работилници.

Масонството е неразделна част от процеса на влизане в третото хилядолетие на човешката история. Като истински Свободни зидари, българските Братя изразяват надежда, че в него хората ще заживеят в големия Храм на добродетелта, освободени от пагубни предразсъдъци и преодолели недостатъците в общуването помежду си. Свободният зидар поддържа непрекъснат стремеж за усъвършенстването си, работи Ложата върху необработения човешки камък и го споява с хоросана на свободнотидарските принципи на отношение на човек към човека. Свободните зидари съблюдават неумолимите закони на природата, убедени, че Строителят на всички светове, Великият Архитект на Вселената е отредил правото на съществуване на всяка форма на живот, подчинявайки я на хармонията на Природата.

• • • • •